

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 5. oktoobril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval on Rio muljetega spordimuuseumis sulgpallitreener **Mart Siliksaar** ja on ka ainukordne võimalus näha tema tehtud erilaadset filmi „**Rio olümpiamängud seestpoolt**“.

Teisipäeval, 18. oktoobril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul TLÜ raamatukogu kohvikus (Rävala pst 10) on kuulajate ees **Taago Puntso**, et rääkida oma lemmikalast – 90-aastasest Eesti lauatennisest.

Kolmapäeval, 2. novembril kell 12.00 – ESAS seltsipäevale spordimuuseumisse on oodata neljadel olümpiamängudel sõudnud ja viimatistelt, Rio olümpiamängudelt pronksmedalitega naasnud paarisaerulise neljapaadi liikmeid **Tõnu Endreksoni** ja **Andrei Jämsät**.

Teisipäeval, 15. novembril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul TLÜ raamatukogu kohvikus (Rävala pst 10) on kohal kindlasti huvitav külaline.

Laupäeval, 26. novembril kell 11.00 – Eesti Spordi- ja olümpiamuuseumi konverents, teemaks **jalgpall**, esinevad **Indrek Schwede**, **Mart Poom** jt.

Esmaspäeval, 28. novembril kell 11.00 – spordimuuseumis Eesti Spordiajaloo Seltsi üldkogu koosolek ja kell 13.00 – ESAS XI konverents teemal „**Rahvaste spartakiaadid – olümpiamängude aseaine kuuendiku maailma jaoks**“. Andke teada, kellel on mõnest spartakiaadist midagi pajatada.

Kolmapäeval, 7. detsembril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval spordimuuseumis on oodata kahtlemata põnevat esinejat.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu iga ürituse kohta eraldi kutset ei järgne. Täpsemat infot ürituste kohta saab ESMi kodulehelt – www.spordimuuseum.ee/eesti--spordiajaloo-selts

SPORDIAJALOOLASED KOGUNESID PARIISI

Daimar Lell

Maailma spordiajaloolaste katusorganisatsiooni ISHPES järjekordne kongress, arvult 17., toimus 29. juunist – 2. juulini Prantsusmaa pealinnas Pariisis. Prantsusmaal toimus ISHPES kongress juba kolmandat korda, kuid Pariisis saadi kokku esmakordselt. Kongressi teemaks oli spordiajaloo maastikud või spordimaastikud ja -väljad ajaloos. Seega võis (spordi)teemadele läheneda väga üldiselt, kuid samas ka kitsamalt. Osalejaid oli kõikidelt mandritelt ning nelja päeva jooksul oli kavas üle 100 ettekande. Avatud oli ka kaks näitust – sakslaste fotonäitus "80 aastat. Berliini olümpiamängud amatöörfotodel" ning Pariisi ja linna lähikonna ajaloolisi spordipaiku tutvustav nõ illustreeritud uurimus.

Eestit esindasid seekordsel üritusel spordimuuseumi juhtivteadur, ESAS esimees Enn Mainla, muuseumi teadussekretär Kalle Voolaid ning direktor Daimar Lell. Kõik kolm astusid üles ka ettekannetega. Enn Mainla andis ülevaate Tartu Ülikooli Kehalise Kasvatuse Instituudi loomisest ning algusaegadest, Kalle

Jalgpalli EM maskotiga poseerivad Daimar Lell, Kalle Voolaid ja Enn Mainla

Kongressi ettekanded Paris-Est Marne-la-Vallée ülikooli auditooriumides peetud, Kalle Voolaid ja Daimar Lell rõõmsalt lõpubanketil

Kongressil olid kohal ka head eestlaste sõbrad Knut Karsrud koos abikaasaga Norrast ja Leena Laine Soomest

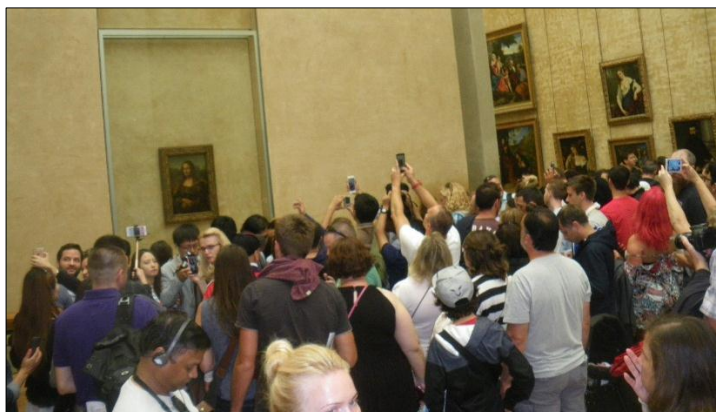
Voolaid tutvustas aastaid meie spordiajaloost kadunud olümpiapurjetajat, 1928. aastal Tutti V meeskonnas olümpiapronksi võitnud Andreas Faehlmanni ning tema taasavastamise lugu. Daimar Lell kõneles aga Paul Keresest, tema maletajasaatusest ning olulisusest eestlaste rahvustunnetes.

Kongressi mitteametlikes vestlustes andis loomulikult tooni jalgpall, sest toimus ju samal ajal Pariisis EM-finaalturniir. Tõsiseid turvameetmeidki võis kõikjal linnas kohata. Tõisemates jutuajamistes tutvustati ilmunud raamatuid,

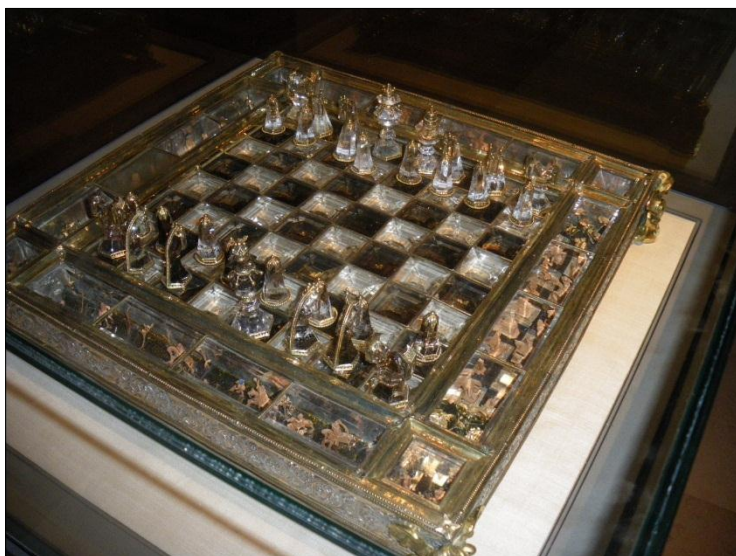

Jalgpalli EM-turniiri fännikeskuses oli võimalus mängida ka jalkapiljardit

käsilolevaid projekte ning tulevase üritusi. Viimastest võiks mainida näiteks järgmise aasta märtsi alul Jyväskylä toimuvat suusaajaloo kongressi. Tundsime huvi ka 80 aasta tagust Berliini olümpiamiljööde peegeldanud näituse vastu. Selle üks autoreid Emanuel Hübner oli lahkesti nõus näituse soovi korral ka Eestimaale ringlema saata.

Kui Pariisis, siis muidugi ka Louvre'is, kuid et jääda koos Mona Lisaga selfyle, tuli läbi murda suurest kirevast poolt saali täitvast sama eesmärgiga tropist

Louvre'i väljapanekud pakkusid pisut ka spordihõngu

Kongressi peaassambleel seekord valimisi kavas polnud, kuid elava arutelu tekitasid tulevaste kongresside tutvustused. 2018. aasta kongressi korraldajamaaks on Türgi. Türgi kolleegid pakkusid assambleele välja kaks võimalikku toimumiskohta – Ankara ja Antalya. Hääletuse tulemusena osutus võitjaks Antalya. Esialgseks toimumisajaks kinnitati september 2018. 2017. aasta kongress toimub aga ebaharilikult varasel ajal, 3.–6. aprillini Egiptuse suuruselt teises linnas Aleksandrias. Teemaks on spordi ja kehakultuuri muutumine ajas ehk kulgemine ajaloos. Teese kongressile saab esitada kuni 3. novembrini.

VABARIIGI SPORDIVETERANID HAAPSALUS

*6.-7. augustini täitsid Haapsalu spordibaase vabariigi spordiveteranid, kes pidasid oma XLI suvemänge. Kõigile oli gümnaasiumi vestibüülis vaadata spordimuuseumi näitused „Paul Keres“ ja „Abelid 100“.
Pildile on jäänud ka mälumängus võidukad tallinlased.*

JOHANNES TOOM 120

Jaak Valdre

22. juulil toimus Jõelähtme vallas MTÜ Spordiajaloo Klubi Alfred eestvedamisel tõstja Johannes Toomi 120. sünniaastapäevale pühendatud mälestusüritus.

Johannes Toom (1896–1972) oli seni millegipärast unustuse hõlma vajunud tõstekuulsus, kes võitis Tallinnas 1922. aastal toimunud MM-võistlustel kehakaalus -82,5 kg hõbeda ja püstitas 1924. aastal 96 kiloga maailmarekordi surumises.

Kostivere kultuurimõisas toimunud ajalootunni avas Johannes Toomi elu- ja sportlasteed tutvustava ettekandega Jaak Valdre, mille käigus said osalejad vaadata ka spordimuuseumi direktori Daimar Lelle poolt Tartust kohale toodud päevakangelase auhindu.

Sõnavõtuga esines ka jõutõsteveteran Mihkel Laurits, kellel olid kaasas oma äsjavõidetud Euroopa meistrivõistluste medalid. Kultuurimõisa rahvas rääkis

oma ettevõtmistest ja viis läbi huvitava mõisaekskursiooni.

Üritus lõppes Jõelähtme kirikuaias, kus Spordiajaloo Klubi Alfredi poolt asetati Johannes Toomi kalmule mälestusvanik ja süüdati küünel.

*Johannes Toomi haul
(vasakult) Allar Viivik,
Daimar Lell, Jaak Valdre,
Rein Laumets, Liisi Vesselson,
Ain Põder ja Mihkel Laurits ►*

GUSTAV ERNESAKS 120

Jaak Valdre

30. juulil toimus Raasiku vallas Kiviloo külapäev, mille raames külakeskuse ees Kiviloo mõisa juures avati MTÜ Spordiajaloo Klubi Alfred eestvedamisel külas sündinud tõstjale Gustav Ernesaksale tema 120. sünniaastapäevaks mälestuskivi.

Sulgkaallane Gustav Ernesaks (1896–1932) püstitas 1921. aastal oma lemmiktõsteviisis, rebimises, neli maailmarekordit (parema käega 60,5 ja 62 kg ning kahe käega 78 ja 79,5 kg), võitis 1922. aastal Tallinnas toimunud maailmameistrivõistlustel pronksmedali, sai 1924. aasta olümpiamängudel Pariisis 6. koha, kus püstitas ka seitse olümpiarekordit (ühe käega tõukamises 72,5 , 77,7 ja 80 kg ning rebimises 60 kg; kahe käega surumises 60 kg ning rebimises 72,5 kg; viievõistluses 372,5 kg) ja tuli kaks korda Eesti meistriks tõstmises (1921 ja 1924) ning üks kord Kreeka-Rooma maadluses (1925).

Gustav Ernesaksa elu- ja sportlasteed tutvustas Jaak Valdre. Mälestuskivilt eemaldasid katte Ernesaksade suguvõsa esindaja Kai Themas ja Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi direktor Daimar Lell, kes oli kaasa toonud päevakangelase auhinnad. Daimar Lell rääkis põneva loo Ernesaksa auhindade jõudmisest Sydney'st spordimuuseumisse.

Mälestusürituse lõpetuseks andis Raasiku vallavanem Raivo Uukkivi Spordiajaloo Klubile Alfred üle tänukirja.

VIIETESTKÜMNES SUVEKOOL

Pisikest juubelit tähistav suvekool kolis seekord Peipsi ja Võrtsjärve veteväljade äärest Lõuna-Eesti mägede ja metsade vahele. Ka kohalesõidu päev oli pisut harjumatu – pühapäev. Aga kuna tegemist oli Tartu Kalevile kuuluva Madsa spordibaasiga, mis suvisel ajal pungil noori spordihuvilisi, siis valiti suvekooli läbiviimiseks pisut rahulikum ajavahemik. Niisiis 31. juulil ennelõunasel ajal kogunes Madsale 21 spordiajaloo huvilist, et saada targemaks

Tehvandi, Kääriku ja Madsa spordibaaside arenguloos ja kuulata ära ka tulevikvisioonid. „Koolmeistriteks“ olid teemat kõige paremini valdavad inimesed. Pühapäeva pärastlõunal rääkis Tehvandist sihtasutuse juhatuse liige Kristjan Karis (*pildil*), kelle jutust jäi kõlama optimistlik noot, et Tehvandi Spordikeskus koos sihtasutuse alla liidetud Kääriku Spordikeskuse ja Tartumaa Tervisespordikeskusega Elvas areneb üha enam arvestatavaks treening- ja spordipaigaks mitte ainult Eesti ulatuses.

Järgmisel hommikul andis Kääriku spordibaasi käekäigust ülevaate Avo Orav, kes eriti hästi oli kursis viimasel neljakümnel aastal toimunuga, mil ta ise on olnud tihedalt baasi tegemistega seotud. Kuulajatele, kes mingil ajal olid kõik Käärikuga kuidagi kokku puutunud kui ülikooli baasiga, oli üsna võõristav kuulda, et ülikool ja kehakultuuriteaduskond ei suutnud, pigem ei pidanud vajalikuks seda Fred Kudu rajatud õppe-spordibaasi hallata ja arendada ning siis ei jäänudki muud üle, kui leida parem peremees.

Juttude vahepeal toimusid ka traditsioonilised sporditunnid ja lõpuks selgus, et parimad *mõlkkys* olid Maie-Reet Paalma ja Rene Rinaldo, petanki täp-

Käimas on võistlused mõlkkys ...

... ja ketiviskamises

susasetamises Tiiu Kuuse ja Enn Mainla, korvpalli vabavisetes Mai Luik ja Rein Järva, nooleviskes Agnes Sirkel ja Helkiv Labbi, ketiviskes Viive Reesar ja Vello Pluum. Õhtuses mälujõustikus vastas Helkiv Labbi küsimustele kõige edukamalt võistkond koosseisus Uno Aava, Aarne Peterson, Vello Pluum ja Enn Mainla. Et mäluhingutajate aju ka toitu saaks, oli hoolitsenud meeldiva üllatusena ümmargust suvekoolide sünnipäeva meeles pidava, pisut küll isikukultusele viitava kaunistusega tordi küpsetanud Viive Reesar, kes ise on üks kolmest (koos Agnese ja Ennuga) kõigil kordadel osalenud seltsiliikmest.

Esmaspäeva ennelõunasel tunnil tuli kohale ka Madsa spordibaasi peaperemees, Tartu Kalevi juht Raido Mägi, kes riskis selle ESS Kalevi käest koos võlgadega Tartu Kalevile osta ja on nüüd suutnud mitte ainult võlad maksta vaid ka panustada arengusse, mida oli näha renoveeritud sööklamaja, majutusmajade ja sauna näol. Suvekooliliste üksmeelne seisukoht oli, et siia baasi võiks teinegi kord tagasi tulla, kas või juba järgmisel aastal.

„Koolilastest“ on pildile jäänud (vasakult): eesreas Tiiu Kuuse, Helkiv Labbi, Uno Aava, Enn Mainla, Heldur Tuulemäe, Rene Rinaldo, Maie-Reet Paalma ja Monika Holm; taga Rein Järva, Aarne Peterson, Ain-Kaarel Kaasik, Henno Linn, Vello Pluum, Erlend Teemägi, Daimar Lell, Helju Mainla, Viive Reesar, Mai Luik ja Agnes Sirkel

SPORDIMUUSEUMIL UUS JUHT

Ühiskondliku muuseumina 1963. aasta 28. jaanuaril asutatud spordimuuseum sai riiklikuks muuseumiks 1967. aasta 1. juulist. Nüüd, 49 aastat hiljem leidis riik, et ei vaja oma riiklikus struktuuris sellist muuseumi (nagu ka paljusid teisi) ja 1. augustist Eesti Spordimuuseum lõpetas tegevuse. Koosseis ja muuseumivarad anti eelnevalt üle Eesti Kultuuriministeeriumi ja Eesti Olümpiakomitee poolt 14. aprillil asutatud sihtasutuse, Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi hoole alla. 1. augustist on muuseumil ka uus juht – sihtasutuse Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi juhatuse liikmeks valiti spordimuuseumi senine arendusjuht Siim Randoja.

See tõi kaasa muudatuse ka meie seltsi juhatuses, sest seoses uue ametiga astus Siim Randoja tagasi Eesti Spordiajaloo Seltsi juhatuse liikme kohalt, mis tähendab, et järgmisel täiskogul novembris peame valima tema asemele juhatusse uue liikme.

*Eesti Spordi- ja
Olümpiamuuseumi
juht Siim Randoja
(paremal) tänamas
oma eelkäijat, Eesti
Spordimuuseumi
direktorit Daimar Lelle
tema siirdumisel vastu
uutele väljakutsetele*

OLÜMPIANÄITUS RAHVUSRAAMATUKOGUS

Siim Randoja

10. augustist kuni 20. septembrini sai rahvusraamatukogu 6. korruse näitusesaalis vaadata Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi rändnäitust „Tahtmine oli suur ehk eestimaine olümpiakokteil“ (*järgmise lehekülje fotol üks vaade näitusele*), mis pakkus uusi ja huvitavaid teadmisi meie olümpialoost.

Varasemalt Eesti Spordimuuseumis ja Pärnu Keskraamatukogus eksponeeritud väljapaneku kohta on spordi- ja olümpiamuuseumi teadussekretär Kalle Voolaid lausunud: “Olümpiateema pakub alati midagi uut ja huvitavat. Nii ka tänavusel olümpia-aastal. Lähenevatele Rio de Janeiro olümpiamängudele pühendatud väljapanek toob huvilisteni lugusid Eesti sportlastest ja olümpiamängudest. Tegu ei ole tavapärase ülevaatega meie sportlaste olümpiasaavutustest läbi aegade, vaid siin on püütud leida põnevaid lugusid ja värskeid vaatenurki, mis aitaksid kaasa Eesti spordiajaloo rikastamisele ning annaksid külastajatele rohkesti uut infot. Näitusel esitatavaid lugusid ühendab punase niidina arusaam, et olümpial käimine on olnud eestlaste jaoks alati eriline sündmus. Olümpiale on püritud alati: hoolimata sellestki, kui halli kivina on ees seisnud olematu sportlik tase, puuduv sportlik organisatsioon või koguni hävitatud omariiklus. Tahtmine on olnud alati suur.”

Näituse kontseptuaalne raam rajaneski tahtmisele – kõige alusele spordis. Eesti sportlased on kandnud läbi aegade oma hinges suurt tahtmist olümpiale pääseda, sealset atmosfääri nautida ja võidu nimel pingutada. Võimalused on olnud igal ajal erinevad, kuid tahtmine on ikka sama.

Väljapanekult leidis külastaja hulgaliselt huvitavaid, mõnusate lugudega täiendatud fotomeenutusi meie edukamatest olümpialastest, lisaks põnevaid juhtumisi Eesti olümpialoo noorpõlvest, kulgemistest Nõukogude okupatsiooni tingimustes ja taasjõudmisest sinimustvalge lipu alla. Näha sai sportlaste ajaloolisi võistlusriideid, spordivahendeid ning -varustust, naljakaid ja kohati ootamatuid meeneid, medaleid, märke ning veel palju muudki. Näitusel oli ka esmakordselt eksponeeritavaid esemeid.

KORVPALLIMÄLUMÄNG

Siim Randoja

21. augustil toimus Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis taaskord meeleolukas korvpallimälumäng. Tegemist oli juba traditsioonilise, neljandat aastat järjest augusti lõpul toimunud ettevõtmisega, mis seekord oli pühendatud samal päeval aset leidvale olümpiamängude korvpallifinaalile.

Kõigile huvilistele avatud mängus löid seekord kaasa 7 võistkonda, igas 1-3 liiget. Mälumäng toimus, nagu ikka, spordimuuseumi mängudes traditsiooniliselt kasutusel olevas stiilis, mis võimaldab korraga osaleda eri suurusega võistkondadel (seda näilist ebavõrdsust kompenseerib koefitsiendiga punktiarvestus).

Mängu läks 40 küsimust nii Eesti kui ka maailma korvpalli kohta ning parimate päralt olid auhinnad. Ülitasavägiselt lõppenud mängus võttis viimase vooruga võidu kolmik **Zajebonks**, kes möödus eelmisel kahel aastal võistlusest parimana väljunud ning üksikmängijana rohkelt (boonus)punkte noppinud **Koit Kalmusest**. Kolmanda koha haaras endale duo **Duo**. Esimest ja kolmandat kohta jäi lõpuks omavahel lahutama vaid ühe pooleldi õige vastuse eest saadav summa.

Mälumäng ja tulemused on huviliste jaoks üleval ka muuseumi kodulehekülje mälumängude lehel.

*Võitjakolmik Zajebonks
paistab selgelt rõõmsam,
kui tagaplaanil istuv
teiseks jäänud
Koit Kalmus*

FOTOKONKURSS „MALETA NAABRIGA“

Paul Kerese aastale pühendatud fotokonkurss „Maleta naabriga“ on augustiga läbi saanud ja selgusid ka Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi eriauhinna võitjad. Nüüd jääb vaid üle tunnustada parimaid pilte, mis on pälvinud žüriiliikmete tähelepanu. Peaauhinna ehk kutse ERMi suurejoonelisele avamispeole 29. septembril on võitnud pilt „Koguva vabaõhumaletajad“ <http://pildiait.erm.ee/koguva-vabaohumaletajad/>. Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi eriauhind – Paavo Kivise raamat „Paul Keres“ läheb kolmele pildile:

„Malemäng Londoni Eesti saatkonnas“ <http://pildiait.erm.ee/malemang-londoni-eesti-saatkonnas/>, „Museaalne male“ <http://pildiait.erm.ee/museaalne-male/> ja „Elo ja Henn malet mängimas“ <http://pildiait.erm.ee/elo-ja-henn-malet-mangimas/>.

Auhindade jagamine võib küll olla selleks korraks läbi saanud, kuid ERMi Pildiait ootab jätkuvalt Eesti elanike fotosid meie kultuuriloo jäädvustamiseks.

KOHTUMINE HIIUMAAL

Rein Järva

6.–9. septembrini kohtus osa seltsi juhtkonnast (Enn Mainla, Rein Järva, Viive Reesar) Soome Spordiajaloo Seltsi kauaaegse esimehe ja praeguse auesimehe pr. Leena Lainega väljasõidu korras Hiiumaale. Mõttekaaslased vahetasid kogemusi spordiajalooliste uurimuste vallas ja püüdsid leida teemasid ühisteks uurimusteks. Arvati, et üheks selliseks teemaks võiks olla suurte traditsioonidega Soome-Eesti maavõistlused väga erinevatel spordialadel, võib-olla ka sõpruslinnade Tallinn-Kotka spordikontaktid ning miks mitte ka Helsingi ja Tartu ülikooli kohtumised. Huvitav oleks lähenemine ühele ja samale teemale Soome lahe erinevatel kallastel. Hea oleks teada, kes meie seltsi liikmetest tahaksid selle projektiga liituda, sest Leena Laine lubas omalt poolt katsuda leida kolm-neli teemast huvitatud spordiajaloo huvilist.

Lisaks aruteludele saime Soome külalisele koos abikaasaga pakkuda tutvumist Hiiumaa paljude huviväärsustega. Ja „sportlikult“ vallutada neljast tornist kolm (Tahkuna, Ristna, kohalik „Eiffel“). Vaid Kõpu majaka tornist ei käinud jõud seekord üle. Majutust pakkus Ranna talu puhkemaja, mille peremees need märkmed siinkohal üles tähendas.

*Seppo Laine, Viive Reesar, Leena Laine ja Rein Järva uudistamas
Suure Tõllu poolt Hiiumaale visatud kive*

KOHTUMINE VEHKLEMISLIIDU PRESIDENDIGA

Rait Männik

Eesti Spordiajaloo Seltsi seltsipäeval, mis toimus 7. septembril Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis, oli külaliseks Eesti Vehklemisliidu president Margus Hanson. Juttu tuli Eesti vehklemisest Rio olümpiamängude valguses ja kuulda sai ka vahetuid olümpiamuljeid. Hea akrediteering võimaldas ligipääsu nii Rio vaatamisväärsustele, linnale kui ka paljudele võistlustele ning seda võimalust kasutas Margus Hanson pikalt ja usinalt, juba alates avapidustustest.

Natuke külalisest endast – Margus Hanson (sündinud 1958 Tartus) on poliitik, kes aastail 1997–2003 oli Tartu aselinnapea ning 2003–2004 Eesti kaitseminister. Kuulub praeguse Riigikogu koosseisu. Eesti Vehklemisliidu presidendiks sai Margus Hanson 2013. aasta alguses. Ise ta kunagi vehelnud pole, kuid tunneb heameelt, et tema juhtida on usaldatud üks Eesti edukamaid spordialaliite läbi aegade.

Margus Hanson (seisab paremal) rahva ees raamatukogu lugemissaalis

Hansoni valitsemisaega, meeldejäävasse 2013. aastasse jääb ka Budapesti kuldne pooltund 5. augustist, mis andis Eestile epeevehklemise maailmameistrid Julia Beljajeva ning Nikolai Novosjolovi. Alates Londoni olümpiamängude hooajast oli Eesti vehklejate varakambrisse väärtmedali saaki kogunenud igal aastal ning see lubas julgelt vastu minna Rio olümpia suunas.

Üks, mis Hansoni presidendiks oleku ajal on muutunud, oli tähelepanu suurendamine Eesti meeste vehklemiskoondisele. Lisaks naiste juhendajale Kaido Kaabermale võeti alaliidu palgale Igor Tšikinjev, kelle ülesandeks sai meeste koondise kooshoidmine ja arendamine. Suuremate pingeteta taas rahvusvahelisse maailma karikasarja lülitunud koondis on teinud mitmeid tublisid etteasteid ning selle tipuks on 2014. aasta EM-võistluste meeskondlik hõbe. Niisugusel foonil võis julgelt hellitada olümpialootuseid, kuid kõrge edetabelikoha püüdmine sai kõige rängema tagasilöögi 2015. aasta MM-il, kus konkurentsist pudeneti juba avaringis. Lisaks EM-medalimeestele Novosjolovile, Marno Allikale, Sten Priinitsale ja Peeter Turnaule astus ühe jalaga vehklejate leeri ka vehklemisliidu peasekretär Jüri Salm. Vaatamata heitlikule hooajale säilis võimalus olümpiale pääsuks viimase kvalifikatsiooniturniirini, ent lõppkokkuvõttes jäi täielikust õnnestumisest siiski pisut puudu. Õnneks on Tokyo 2020 olümpiamängudel meeste võistkonnavõistlus taas kavas ning pääs sinna on võetud ka peamiseks sihiks.

MK-hooaeg on väga pikk ja kulukas, mehi Aiasse ja Ameerikasse seni eriti saadetud pole, kuid need seisukohad tuleb nüüd ilmselt üle vaadata. Igale etapile sõit ja kohapealsed kulud tuleb katta osavõtjail endil. Euroopas toimuvate võistlustega on natuke lihtsam. Tänu headele saavutustele on saanud võimalikuks, et kaasas saavad käia ka isiklikud treenerid. Mõistetavalt on tegemistesse kaasatud ka füsioterapeut. Võistlejate varustuse eest kannab hoolt EOK.

Tallinna Mõõga vehklemisturniiri MK-etapi staatuse säilitamine on Eesti jaoks ülimalt oluline. Rahvusvahelise vehklemisliidu FIE kalendrit arvestades ja nende soovidele vastu tulles on turniir oma tavakohaselt ajalt aasta alguses nüüdseks nihutatud siiski oktoobrisse, uuendusena on võistlustulle lubatud naised. Tallinna Mõõga läbiviimisega kaasnevad kulud on 55 000 – 60 000 eurot. Võistluse korraldamisega peab ise hakkama saama ning kulud ja tulud tasakaalu viima. Õnneks annavad suure osa sissetulekust osalustasud.

Naiste poole pealt oli olümpiahooaja algus ja sellele eelnenu paljulubav. Eredaid sähvatusi tuli mitmetelt sportlastelt, MK sarjas jõuti korduvalt poodiumile. Eriti tõusis esile läbi hooaja väga häid tulemusi teinud Irina Embrich. Üks tema edu võimalikke põhjuseid oli see, et ta vahetas treenerit – et senine juhendaja Samuil Kaminski viibis palju aega välismaal, jäid omavahelised kontaktid suurema edu püüdmiseks napiks. Irina Embrichi praegune juhendaja Anatoli Jasnov viibib aga aasta läbi Eestis ning see tandem tegi Rio eel ka väga head koostööd.

Enne Rio medalitele mõtlemist tuli sinna aga pääseda. See õnnestus suhteliselt varakult, kuid mitte päris valutult. Meie vehklejate võistlemist ja omavahelist paremusjärjestust mõjutasid neli edetabelit – individuaalne ja võistkondlik maailma edetabel ning Eesti hooaja- ja olümpiaedetabel. Eri edetabelitesse andsid punkte erinevad võistlused ning see tekitas omajagu pingeid. Sisekonkurents on kahtlemata tervitatav, kuid isiklike punktide lugemine ei tohiks segama hakata võistkonnavõistlust – mäletatavasti läks (osaliselt) selle

nahka pääs Londoni olümpiale. Seda viga taheti seekord vältida. Pärast seda, kui naiskond tagas olümpiapileti, võeti varakult vastu otsus, et Riosse sõidab korduvalt end tõestanud koosseis – just need neli naist, kes otsustavatel valikturniiridel kastanid tulest tõid.

Otsustati, et vaid seesama nelik esindab Eestit ka juunis toimuval EM-il. Kahjuks tähendas see ühtlasi, et peatreeneri otsusel jäi individuaalturniirist kõrvale paljulubav Katrina Lehis. Et Eesti naiskond võitis võistkonnavõistluses esikoha, tundus esialgu otsus olevat igati õige, kuid lõplik tõde pidi selguma Rios.

Seda, mis Rios toimus, teavad spordisõbrad hästi. Ehkki oodatud medal jäi kättesaamatuks, on vehklejate saavutatud 4. 8. 10. ja 12. koht kahtlemata väga hea saavutus. Neljas reitingukoht meie naiskonnal oli ja neljas koht saadi, miinimumprogramm sai täidetud. Selleks et võita, peab torkama – aga Julia Beljajeval juhtus olema keskmine ja Erika Kirpul suisa halb päev ning torked jäid tegemata. Kristina Kuusk, kes enne olümpiat Tallinnas toimunud treeninglaagris oli meie kvartetist parim ja enda sõnul elu vormis, peatreeneri otsusel enne finaali rajale ei pääsenud. See ei pruukinud olla vale otsus, sest turniiri jooksul tagasivahetust teha poleks saanud. Naiskonnale võis saatuslikuks saada ka ootusaeg olümpiakülas. Novosjolovi esinemist on viimasel kolmel hooajal varjutanud erinevad probleemid, mille kütkeist ta pole suutnud end vabaks võidelda. Saavutatud 8. kohta tuleb selles valguses hinnata kõrgelt, ehkki kahekordse maailmameistri absoluutsetele võimetele see kindlasti ei vastanud.

Tagasivaatena varasematele aastatele võis ohumärke leida – oli nii vigastusi, nendest johtunud ebakindlust kui ka pingeid. Hansoni hinnangul tekkisid segavad traumad siis, kui hakati rohkem üldfüüsilist ettevalmistust tegema – eriti Beljajeva ja Novosjolov. Võimalik, et appi võetud kergejõustikutreenerid ei osanud tähelepanu pöörata vehklemise spetsiifikale. Vaimset poolt oleks ehk turgutanud spordipsühholoog, aga raske olnuks leida kedagi, kes osanuks rääkida vehklejate keeles.

Mis edasi? Meie liidrid praegu jätkavad. Paljude sünniaastad lubavad mõelda Tokyo suunas ja sealt veelgi kaugemale. Töö kolmes peamises keskses

jätkub ning olukord sealsete baaside osas üha paraneb. Kõike seda arvestades võib julgelt väita, et Eesti vehklemise head päevad pole veel kaugeltki möödas. Jääme neile kasa elama ja põialt hoidma!

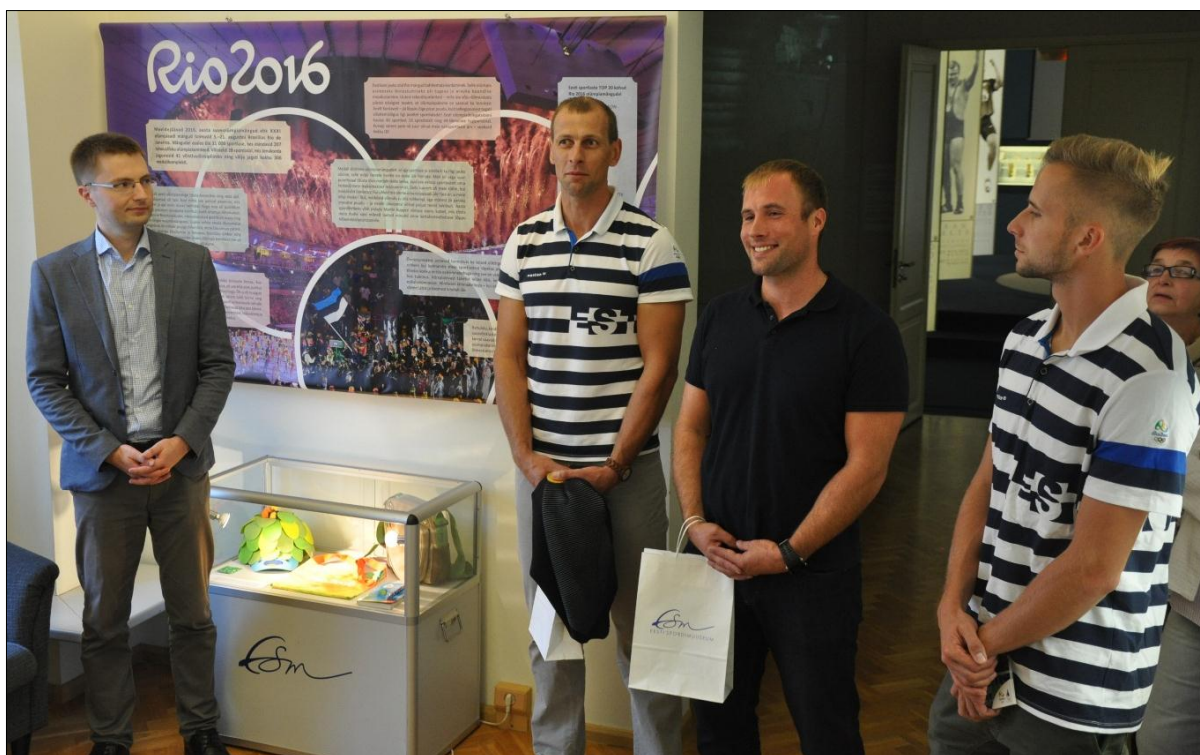
◀ *Seltsi poolt tänas esinejat ja ulatas aastaraamatu 1918-1940 Aime Pärnakivi*

ERIVÄLJAPANEK „RIO 2016“

Siim Randoja

Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi (Rüütli 15, Tartu) püsiekspositsiooni ruumides avati 14. septembril eriväljapanek „RIO 2016“, mis annab ülevaate eestlaste jaoks väga edukatest Rio olümpiamängudest ning toob huvilisteni põneva valiku olümpiaesemeid.

Näituse avamine pakkus kõigile suurepärase võimaluse oma silmaga üle vaadata sõudeneliku võidetud olümpiamedalid, kohtuda meie olümpiasangaritega, suruda kätt, teha pilti ja küsida autogramme. Kohal olid nii Rio olümpiamedalivõitjad **Tõnu Endrekson** ja **Andrei Jämsä**, olümpiafinaalis jooksnud **Rasmus Mägi** kui ka mitmed teised, kes näituse sünnile kaasa aitasid.

Näituse avas spordi- ja olümpiamuuseumi juht Siim Randoja (vasakult), kohal olid ka olümpialased Tõnu Endrekson, Andrei Jämsä ja Rasmus Mägi

On sümboolne, et üleriigilisel spordinädalal avatud esinduslikule väljapanekule on oma panuse andnud aga ka laiem ringkond neist, kellele on Eesti spordi käekäik kallis. Näitusele on jõudnud esemeid tipp sportlaste, treenerite ja Eesti Olümpiakomitee varasalvest, oma panuse väljapaneku rikastamise on andnud ka ajakirjanikud ning mängudel käinud fännid ja vabatahtlikud. Lisaks sõudesangarite pronksist medalisaagile saab näitusel uudistada ka Heiki Nabi ja Mart Seimi võistlusvarustust, Rasmus Mägi olümpiadiplomit ning palju muud põnevat eesotsas Rio olümpiatõrviku ja ametliku maskotiga.

Eesti Olümpiakomitee peasekretäri Siim Suklese sõnul on olümpiamängud maailma suurim spordi- ja kultuurisündmus, millest saavad televisiooni, raadio,

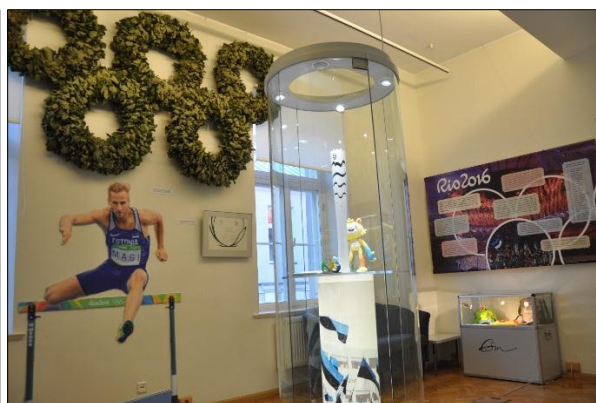
ajalehtede, sotsiaalmeedia, online jne meediakanalite vahendusel osa miljardid silmapaarid. „Reaalne kokkupuude olümpiameluga selle toimumiskohas saab osaks aga väga vähestele - kümnekond tuhat sportlast, sama palju ametnikke, samas suurusjärgus vabatahtlikke ja mängude korraldajaid, paarsada tuhat kuni miljon turisti, millele lisandub kogukond, kes elab olümpialinnas. See on murdosa nendest miljarditest, kelleni olümpiamelude jõuab läbi vahendajate,“ avas olümpiamängude mõõdet Sukles ja kutsus üles kõiki muuseumisse külla: „Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum toob Eesti inimeste ette päris Rio olümpia ja pakub võimalust sellest kõigest erilisest ka isiklikult osa saada. Näitus taasloob Rio OM õhustiku omas eheduses ja värvides.“

*Rio olümpiamängude maskott
Vinicius pronksmedaliga*

*Intervjuud rahvusringhäälingule andmas
näituse kuraator Rait Männik*

Vaateid näituse väljapanekutele

Eriväljapanek jääb avatuks kuni aasta lõpuni ning elab aktiivset elu, sest näitusel olevad eksponaadid vahetuvad sel perioodil korduvalt.

Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum ootab kõiki huvilisi külla!

KÜLAS OLİ RAUL REBANE

Rein Järva

Tallinna osakonna uue hooaja esimene seltsiõhtu oli 20. septembril tavakohaselt TLÜ raamatukogu kohvikus. Valeri Maksimov (*pildil paremal*)

leppis kokku kohtumise oma kunagise kolleegi, endise spordiajakirjaniku Raul Rebasega (*pildil vasakul*), kes praeguseks on kujunenud üheks arvamusliidriks-kolumnistik.

Külaline käsitles olümpiamängude olevikku ja tulevikku ning spordiajakirjanduse rolli Eesti spordiajaloos. Raul meenutas, et koolipõlves oli ta hea mäluga spordientsüklopedist, kes teadis peast kõike olümpiamängudesse puutuvat. Selle pinnalt saigi temast pärast ülikooli

lõpetamist spordiajakirjanik Toomas Uba poolt juhitud Eesti Televisiooni sporditoimetuses. Nüüdseks võib ta tagasi vaadata 12-le käidud OM-le, sh 8-le suve- ja 4-le talimängudele. Olümpiamängud on ajas muutunud. Kui varem suutis huviline haarata OM-i programmi traditsioonilisi spordialasid, siis liialt paisunud olümpiaprogrammi tõttu praegu enam mitte. OM-id on nüüd nagu regionaalsed mängud. On spordialasid, mis pakuvad huvi vaid teatud riikide grupele, eriti näiteks spetsiifilised Aasia riikide alad. Kahjuks see tendents jätkub, järgmistel mängudel on taas kavas programmi laiendamine viie uue spordiala näol.

Olümpiavõitja roll on erinevates riikides erinev. Eestis on see staatus erakordselt kõrge. Üle kõige kõrgusid omal ajal Eesti uue vabanemise tuultes Erika Salumäe kaks järjestikulist olümpiavõitu. Erika on meie kõige suuremat tunnustust leidnud sportlane. Külaline tõi välja huvipakkuva statistika. Praegu saab Euroopa 47% kõigist olümpiamedaleist, võrdselt 22% nii Ameerika kui ka Aasia. Ülejäänud 9% jääb muule maailmale. Iga 11 000-s maailma sündiv laps praegu on eestlane ja seda arvestades on olümpiamedalil eriline kaal. Kahtlemata on Rio OM-lt saadud üksteist maailma esikümne kohta Eestile väga hea saavutus. Tulevikus võib juhtuda, et Eesti jääb OM-i pildist TV-s ilma. Kosmilise hinna tõttu ei ole see enam meie TV-le ostetav. Raul Rebane kiitis väga Rio OM-i kergejõustikku monitorreportaazina vahendanud Margus Uba ja Timo Tarve tööd.

1994. aastal lahkus Rebane päevapealt spordiajakirjandusest. Ühel hetkel ei olnud enam põnev, ta vihkas ka järjest enam vohama hakanud dopingut. 2000. aastal kohtus Gerd Kanteriga. Mis edasi sai, on Eestis üldteada. 2008. aastal

päädis see Gerdi olümpiavõiduga Pekingis. Praeguseks on Gerd omapärase maailmarekordi omanik. 305 võistlust järjest on ta heitnud ketast üle 60 meetri. Samuti on ta pagasis 15 tiitlivõistluse järjestikulist finaali.

Spordiajakirjanduse roll spordi vahendamisel on ülioluline. Ilma vahendamiseta jääks sport marginaalseks elualaks. Varasemalt on meil olnud väga tugev spordiajakirjanduse tase, praeguse aja puudujääk on selles, et on kadunud suhe kultuuriga. Ajakirjandus keskendub rollile, mitte spordikultuurile. Ka keel on kehvem ja labasem, nimede hääldus kehv, puudub süvaanalüüs. Kokkuvõttes: intellektuaalse taseme madaldumine, sport on jäänud kultuurist maha.

Samas tundis külaline heameelt Eesti spordiraamatute kolossaalse pärandi üle. Siinkirjutaja on sellega päri ja avaldanud ka oma arvamust – oleme selles osas vaieldamatult Euroopa rekordiomanikud. Lõpetuseks tõi külaline välja mõned oma elu tipphetked spordiga seenduvalt. 2010. aastal sai ta kõrge rahvusvahelise tunnustuse osaliseks esikoha näol essee eest spordi sotsiaalsest rollist Gerd Kanteri näitel. Veel on hinge jäänud 1988. aasta 12. oktoober kui Tallinna Linnahalli suudeti koondada kõik tolleks ajaks OM-i medali saanud ning eelkõige 1991. aasta 20. august Tokios kergejõustiku MM-i ajal, kui Eesti hüüti esmakordselt välja iseseisva riigina.

Veel mõned mõtteterad kolumnistilt: „Spordis on tooteks emotsioon, mitte tulemus. Eluks ajaks on meelde jäänud ajakirjanduse õppejõu Juhan Peegli kuldsed sõnad: Alma Materi lõpetamisel „Me oleme teid õpetanud austama oma rahva muret ja rõõmu““.

Jutud räägitud, muljeid vahetavad (vasakult) Jaan Roomets, Rein Järva, Raul Rebane, Heino Sisask, Viive Reesar, Erlend Teemägi ja Heldur Tuulemäe

VALTER LENGI FOND OOTAB TÄIENDUST

ESAS auliikme Valter Lengi poolt oma 80. sünnipäeval 2009. aastal algatatud Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfondi eesmärgiks on toetada Eesti üliõpilasspordi ajaloo uurijaid. Hetkel on Valter Lengi fondi põhikapitali suurus 5665,26 eurot. Lepingu järgi saab väljamakseid fondist tegema hakata kui põhikapital on 6391,16 eurot (so 100 000 Eesti krooni). Seega oleks fondi toimima hakkamiseks vaja lisada 725,90 eurot. Loodetavasti on ka seltsi liikmete hulgas neid, kes saaksid/tahaksid sellele kaasa aidata.

Annetuste tegemiseks vajalik info:

Annetuse saaja: **Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond**, arvelduskontod:

EE117700771000664610 LHV Pank SWIFT/BIC: LHVBE22

EE672200221001101347 Swedbank SWIFT/BIC: HABAE2X

Selgitusse märkida: **Annetus** + allfondi nimi, so **Valter Lengi fond**

PANE HÄSTI TÄHELE!

ESAS liikmemaks on 8 eurot (pensionäridel 5 eurot). Üldkogu otsusel on **kaotatud liikmemaksu vabastus 80-aastastele ja vanematele**, kellel seega tuleks maksta aastas **5 eurot**. Liikmemaksu vabastus jäeti kehtima auliikmetele, kuid loomulikult pole ka neil keelatud seltsi oma panusega toetada. Seltsi sisseastumismaks on endiselt kaks eurot.

Liikmemaksu (ja toetusi) on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. EE951010152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatusele spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007), kas seltsi esimehele Enn Mainla (7300754, 56497632, E-mail: enn@spordimuuseum.ee) või Tallinna osakonna liikmetel oma osakonnas Viive Reesarele (6770829, 59196767).

Täname õige(aegselt) liikmemaksu tasumise eest!

□ □ □ □ □ □ □

**Täname Eesti Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu
Seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale.

**Fotod: Aldo Luud, Enn Mainla, Rait Männik, Jaan Roomets,
Jaak Valdre ja Kalle Voolaid**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 79
koostas ja toimetas Enn Mainla**